

Világos: Reggio.	Sötét: Gunsberg.	Világos: Reggio.	Sötét: Gunsberg.
23. He2—g3	Vd7—b7	42. Kh1—g2	Kb8—b7
24. Fd1—e2	Ke8—d7	43. Vb3—d3	h7—h6
25. Be1—c1	Hg6—h4	44. Vd3—h7	b5—b4
26. Bc1—e2	Ba8—c8	45. Vh7×h6	a6—a5
27. Bc2×e8	Bg8×c8	46. Vh6—h5	a5—a4
28. Fe3—g5	Hh4—g6	47. Vh5—e2	b4—b3
29. Fg5×e7	Hg6×e7	48. h2—h4	Bb6—a6
30. Hg3—h5	Kd7—c7	49. h4—h5	Ba6—a8
31. Hh5—f6	Kc7—b8	50. Ve2—d3	Ba8—h8
32. Fe2×g4	Fe6×g4	51. Bd1—h1	Vd7—b5
33. Hf6×g4	Vb7—a7	52. Vd3×b5+	He7×b5
34. Hg4—e3	Bc8—c6	53. He3×d5	Hb5×d4
35. f2—f4	Va7—d7	54. g3—g4	Hd4—e6
36. Vd2—d3	Bc6—h6	55. Bh1—e1	Bh8—d8
37. f4—f5	Bh6—b6	56. e5—e6	f7×e6
38. f5—f6	He7—g6	57. Hd5—c3	Bd8—d4
39. g2—g3	Hg6—f8	58. f6—f7	Bd4—d8
40. Vd3—b3	Hf8—e6	59. g4—g5	föladja.
41. Ba1—d1	He6—c7		

Játszották Monte-Carloban a mesterek nemzetközi versenyén 1901 február 4-dikén. Világosat játéka szépségeért díjjal tüntették ki.

Hírek. Bayersdorfer Adolf dr., a királyi központi képtár őre Münchenben, jeles sakkrejtvények szerzője, meghalt.

A sakkrejtvényt egészen vagy részben helyesen fejtették meg: Deutsch Ignác, Ruzskai István, Nyáry László, Maurer Arthur, Szauer József, Benkő Gyula, Csobán András, Rosenberg Sándor, Molnár Aladár.

FEJTŐRŐ.

Számtani kérdés:

Melyik szám négyzete és hatszorosa ad összegül 135-öt?

Földrajzi kérdés:

Melyik az a Rajna partján épült város, melynek érsekei királyválasztók voltak? Igen sok gyára van, kereskedelme élénk. Székesegyháza milyen stílusban épült?

Képrejtvény.

Megfejtési határidő 1901 október 20.

1. számban közölt fejtő kérdések megfejtése:

Történelmi kérdés: Mithridates. A rómaiakkal harcolt, de csatát veszített. Második és harmadik háborúja is kedvezőtlen volt. Rabszolga által ölette meg magát. **Természetrizai kérdés:** Rozmár; később eb-fogai nőnek. Az északi jeges tengerben található. **Híányos négyes:**

E	g	e	r
g	e	r	ő
e	r	ő	s
r	ő	s	t

Képrejtvény: Virágház.

Helyesen fejtették meg: Rein Dezső, Schweiger Jenő, Racskovits Elemér, Persina Károly, M. Bing Miksa, Hermann István, Gyürky Vidor és Zoltán, Weiss Rezső, Kovács Aladár, Rothauser György, Dulin Jenő, Molnár Aladár, Köszter Arthur, Tóth Kálmán, Netzasek Gyula, Papp Szász Tamás, Békés László, Adler Frigyes, Géczy Géza, Taubinger Zoltán, Popper József, Szögyény István, Gedeon Andor, Grüner István, Färber J., Benkő Gyula, Lőrincz Ferenc és Dezső, Csobán András, Tóth József, Pethő János, Borosnyay Oszkár, Szűcs Nándor, Breuer Ernő, Emmerling László, Hevér Ferenc, Przybilla Jenő, Komlós György.

A kitűzött könyvjutalmat (Szitnyay Elek: «Levelek egy tanuló ifjúhoz») Géczy Géza budapesti előfizetőnk nyerte meg.

SZERKESZTŐI TELEFON.

A nagykanizsai felső kereskedelmi iskola felső osztályú tanuló felkérte az összes ker. isk. önképzőköri tudósítókat, sziveskedjenek velük fontos okból tudatni, vajjon önképzőkörüknek az alsó osztály tanuló is tagjai-e? A leveleket sziveskedjenek a nevezett intézet felső osztályára címezni.

R. D. Tudósításait szívesen veszszük. A mint láthatja, felhívását egész terjedelmében közöltük. A magunk részéről azt ajánljuk, hogy vegyék be az alsó osztály tanulóit is. Ez csak javára válik a körnek is, az új tagoknak is. — **Sch. J.** Betűrejtvénye már sok helyütt megjelent, képrejtvényünk sok van, arra tehát nincsen szükségünk. — **P. J.** (Szászváros.) Mutatványszám és gyűjtőív ment. — **D. J.** Levélét átadtuk a rovat vezetőjének. — **Főgimnázista, Sopron.** 1. Nehezen megy, mert ott fölös számú állások nincsenek. 2. Nem veszik be. 3. Legjobb lesz szakemberhez fordulni, mert mi a katonai belső adminisztrációban járatosak nem lehetünk. — **Komlós József.** A hiányzó számot meg fogja kapni. — «Kossuth búcsúja». «Vértanúk». Szegény Kossuth! Szegény vértanúk, hát ezt érdemeltétek ti a késő unokától? Nem, nem, ön barátom nem fog többé ódát írni. Szép, de nehéz feladat ez. — «Őszszel». «Emlékkönyvbe». Mind a kettő beválik, s mihielyt sor kerül rájuk, közölni fogjuk. Sorsáról beszámoló levélét várjuk. Szíves üdvözlét. — **Kardos János.** Örvendünk, hogy a lap anynyira tetszik. A mi törekvésünk az, hogy nem hangzatos hirdetésekkel, hanem a lap jóságával szerezzünk híveket. — **Gyűjtő.** Mind a tíz beérkezett. Az ingyenpéldányt megindítottuk, buzgóságát köszönjük. — **A lap jó barátja.** Tanácsai mind talpraesettek, s mihielyt lapunk szerkesztését az ön harmadosztályos barátjának adjuk át — tanácsait ő bizonyára követni fogja. Ha lapunknak előfizetője és nem barátja volna, talán okosabbat eslekednék. — **Október 6.** A mint látta, nem közöltük, s a mint sejtheti — nem közölhetük. — **K. Gy.** Lehetőleg az önképzőkörök titkárait kérjük, hogy a fontosabb ülésekről tudósításokat küldjenek. Ha az önképzőkörének a titkára nem vállalkozik rá, szívesen veszszük az ön tudósításait. — **M. J.** Csak türelem, lesz az is.

MAGYAR ÍRÁSBELI FELADATOK.

Összeállította

Dr RUPP KORNÉL,
főgymn. tanár.

Több mint ezer magyar feladatot tartalmaz
vázlatokban s kidolgozva.

Ára a 400 oldalra terjedő szép kiállítás munkának
2 forint.

Megrendelhető a Tanulók Lapja kiadóhivatalában.

TANULÓK LAPJA

A nmélt. vallás- és közoktatási miniszterium által 1896. május 26-án kelt 26808. sz. alatt, Budapest székesfőváros tanácsa által 1895. augusztus hó 20-án 7376. szám alatt ajánlott középiskolai ifjusági hetilap.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:	FELELŐS SZERKESZTŐ	SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
Negyed évre ... 2 kor. 40 fill.	GAAL MÓZES.	Budapest, IV. ker., Egyetem-utca 4. szám. Kéziratokat nem adunk vissza.
Fél évre ... 4 kor. 80 fill.		
Egész évre ... 9 kor. 60 fill.		
Megjelenik minden vasárnap.	Kiadja a Franklin-Társulat magyar irodalmi intézet és könyvnyomda.	

ZEYK DOMOKOS EMLÉKEZETE.

A héjasfalvi honvéd-emlékszobor leleplezése alkalmából. Irta Gaal Mózes.

Székely dicsőség agg tündérregéje,
Lelkemnek egykor édes öröme,
Rejtőzöl némán félszázad kódébe',
Lezárta ajkad e kor közönye.
Ó fáj szívemnek a piarezi lárma,
Mely tömjént gyűjt s hazudva leikesül, ...
Fejünk lehajtva robotos igába,
A sárt tapossuk érzéketlenül ...
Ébredj tündérregém: székely dicsőség!
A hősök útját hintsék büszke rozsák,
Mesédnek szálait tündérek szőjjék ...
Igézz meg újra! ... Rideg a valóság.
S míg hallgatom, hadd hulljon könnyem árja,
S feledjem el, hogy népünk milyen árva.

*

Bérezes hazánknak őrállója voltál
Sziklánál is keményebb a szived;
S e szívben állott, mint szeplőtlen oltár
Legszentebb képe: hazád, nemzeted.
Tatár, török míg tűzhelyedre rontott
Hiven őrizted azok álmait:
És míg szived' lepték ezernyi gondok
A hősi lélek a halálba vitt:
Elsiratott özvegy, s apátlan árva ...
De másé nem lett székelyek hazája.

Ha kürt harsant és harcok riadója
Fejdelmi széktől bérczedig hatott:
«Csatára székely!» — Fölpattanva lóra
Leróttad vérben a nemes-adót.
Lett a szabadság diadalmi béred
Csak a szabadság — másé a vagyón,

Gazdag vetést e föld másoknak érlelt
Te éltél gonddal — ámde szabadon.
Honszerző ősök örökül ezt hagyták:
«Vértünk omoljon, éljen a szabadság!»

Ezt védni karral — tanulá a gyermek;
Szeretni szívvel — tanítá az agg;
Átadta nemzedék a nemzedéknek,
S törvénynyé tették múló századok.
Zsarnok ha jött ős jogokat tiporva:
A «székely támad», mint az áradat,
S a «székely bánja» — feje hullt a porba;
A véres földből új virág fakadt,
Mely nőtt és nőtt ... bár vaslábak taposták:
Csodás virágod: ős székely szabadság!

Székely szabadság legnagyobb vitéze,
Eléd borul a lelke e napon,
S mi gyermekelmém' egykor megigézte,
Arról hadd zengjek büszkén, szabadon.
Lángtenger volt e föld, s a két hazában
Végigviharzott, mint a kárhozat,
Félelmesen, vérforralón, siváran:
Átok, s dicsőség volt, mit ránk hozott.
«Csatára székely!» — az ég mennydörögte,
«Hogy el ne vesszen e föld mindörökre!»

«Csatára székely!» ... S a maroknyi népben
Az ősök lelke im feltamadott:
«Vértünk omoljon! ... A szabadság éljen!
Fűjjátok meg a harci riadót!»
És támadott a székely, mint a villám,

Ha felhőket hömpölyget a vihar
Égő betűit az egekre írván:
Hogy szolgál lenni soha sem akar.
«No rajta . . . rajta, . . . bérbe-vett kozákok
Vegyétek hát el véren vett hazánkat!»

Zeyk Domokos, te székely, hős oroszlán,
Téged keresnek lelkeim szemei . . .
Ott jársz elől láng-karddal ostorozván
Szabadság-tiprók zsoldos ezreit.
Ó gyöngé ajk, be koldus a te hangod
Lefesteni a rettentő csatát!
Hogy zúgnak-búgnak félrevert harangok:
Az ágyú bömböl és halált okád.
Süvit a golyó — árad vér patakja . . .
«Előre székely!» . . . Ne légy senki rabja!»

S elől villog Zeyk Domokos kezében
A muszkavértől ittasult aczél,
S előbbre tör, mint örvényszem merészen,
Hogy visszadöbben tőle, a ki él.
A tér szorul . . . és nő a lándzsa-erdő . . .
Kettétört karddal a hős egymaga . . .
Lehajlik a nap, fedi sűrű felhő . . .
S felharsan a kozák vezér szava:
«Ne bánts, orosz, rabunk legyen, de — élve!»
S láng villan a Zeyk Domokos szemébe.

«Mind gyáva az, ki rongy-életre vágyva
Rabság keservén vált meg életet!
Lehervadt a szabadság virága, . . .
Zeyk Domokos szabadnak született». . .
És mint a gondolatnak villanása
Kezében életoltó pisztolya,
Aján mosoly, s e szózat harsogása:
«Zeyk Domokos rabbá nem lesz soha!»
A fegyver dörren — s önmagát legyőzve
Szétzúzott aggyal hull az ősi földre.

Igy halt meg ő — és vége a mesének.
Az éjé-éje reánk szakadt.
Elnémult mind a diadalmi ének,
S eltölték jajjal egy félszázadot.
Tépett szívünkől évről-évre titkolt
Gyötrelmünk most már hangosan zokog:
Sok nincs közöttünk, a ki tegnap itt volt . . .
Sokan hazátlan, bús zarándokok,
Hogy a mig erről zeng a költő lantja,
Az énekest a könyje fojtogatja.

Rejtőzz a szívbe e napon keservünk!
Fellámadás, nem temetés e nap,
S a szent sirokra a mig könyvet ejtünk,

Szívünkben új, esodás remény fakad:
Az nem lehet, hogy nyomorult-szegényen,
Koldus-keservvel tengődjünk tovább;
Az nem lehet, hogy balsorsunk kezében
Forogjunk gúnytárgyul, mint gyáva hób;
Bűnünk vagy átkunk, a mi eddig sújta,
Múljen el tőlünk — és szülessünk újra!

«Csatára székely!» — volt az ősi jelszó,
«Munkára székely!» — legyen a mai;
Akkor szeplőtlen volt a harezi zászló,
Ezt kell ma újra visszaváltani.
S lobogjon fennen, büszkén ez a zászló,
Irkuk reá, hogy régi becsület,
És gyáva az, ki fél a pusztulástól,
Ha küzdeni e zászlóhoz siet.
Az ősök sirján támadjunk fel újra,
S nyiljék meg ajkunk nemes esküszóra:

Úgy áldjon Isten, mint igaz beszédünk
E szent helyen, s e megszentelt napon,
Testvéri szívvel egy reménynek élünk,
S nem tántorít el semmi hatalom,
Hogy ezt a földet, drága mi hazánkat
Elhagyja köztünk egy is hűtelen!
Az inség rémét, mely fejünkre támadt
Elűzi munka, hű és türelem,
Isten nevében karral, szívvel, és szízel
Ismét azzá lesz, a ki volt a székely!»

HŰSÉGES MIND A SÍRIG.

Mikes Kelemen naplója.

Történeti elbeszélés. Irta Gaal Mózes.

Még a köny is ott rezgett a szememben, mikor
lódobogás riasztott fel. A kanyargó országúton,
mely a kertünk lábja mellett szaladt végig, tizen-
két lovas vágatott, mikor a jegénye-sorba értek,
meglassították a lovaikat — s én reá ismertem
az első lovasban az én urambátyám, Mikes
Mihályra.

Egyedül ő volt, a ki reám igazi rokon-érezéssel
gondolt. Örvendtettem is neki, elejébe szaladtam
az udvarra.

— Készülj öcsém, mert viszlek Marosvásár-
helyre!

Ennyit mondott, a többit aztán elbeszélte a
vacsoránál anyámasszonynak.

— Inasnak viszem Keletem Rákóczy Ferencz
fejedelem udvarába, a kít jövő héten ültetünk
bele a fejedelmi székbe mi erdélyiek közös aka-

rattal. Ángyom te ingyen se szomorkodjál, mert
sehol olyan jó dolga nem lesz a te fiadnak, mint
a Rákóczy uram udvarában. Iskolába megy oda,
nem hadakozni, mert reá fér még a tanulás.

Édes anyám sirdogált és fájdalmas szívvel né-
zett reám. Marasztalt volna, de Isten tudja miért,
engem elfogott nagy erős vágyakozás. Melyik
gyermek nem
gondolkozik így?
Tündérmesék töl-
tik meg a gyer-
mek-elmét, csupa
királyfiú minden-
ki, és szín-arany
vonja be még az
ablakot is, már-
vánnyal van ki-
béelve még az
istálló vályúja is.

Valahogy úgy
jött nekem, mint-
ha Rákóczy Fe-
rencz fejedelem
aranyos trónusa
mellett bársony-
szék várna reám,
s azon a bársony-
széken olyan puha
ülés esnék.

Ó Zágón, édes
szép szülőfalum
bocsáss meg ne-
kem, hogy olyan
könnyű szívvel
váltam meg tőled
— hanem az édes
anyám búcsú-
csókját még most
is érezem.

Az pedig az
utolsó-csók volt, s
mikor letértünk a

zágoni útról, vissza-visszafordultam, hogy lás-
sam a zsindelyes tornyot, lássam a magas jege-
nyeket.

Akkor pedig a szél rázta a fákat, s a fák
lombjai integettek, hívogattak:

— Ne menj el Kelemen úrfi, ne menj el!
Nagy a világ, de Zágón a legszebb; sok helyütt
lehetsz boldog, de sehol olyan boldog, mint
Zágónban . . .

— Ne menj el Kelemen úrfi!

IV.

Nemes inas-évek. Tündér-álom tele fényes-
séggel.

Rákóczy fejedelem ő nagyságának az udvarába
kerültem, még pedig Mikes Mihály urambátyám-
nak rokon nagy-jóakarata útján, mert feles-
számmal voltak nemes úrfiak, a kik különös
gráciának tekin-
tették volna, ha
a fejedelem udva-
rába kerülhetnek
vala.

Igaz no, Teleky
Mihály uram, a
híres kancellá-
rius és Apór Ist-
ván uram, a gaz-
dag erdélyi báró
is tartott magánál
nemes úrfiakat,
de hogy azoknak
milyen keresves
életük volt, azt a
késő maradék ta-
lán meg sem tudja
soha. A históriá-
ban olvastam,
hogy Robertus
Carolus magyar
királyvala az első,
kinek visegrádi
palotájában a ki-
rályfiakkal egy-
ivású nemes úrfiak
nevelkedének;
Sigismundusról is
azt tartja a hír,
hogy hasonlatos-
képpen tartott
nemes úrfiakat az
udvaránál, híres-
nevezetes Mátyás

EZT A KEZET ALÁZATOS TISZTELETTAL MEGCSÓKOLTAM.

király sem zárta el az udvarát a tanulni vágyó
nemes úrfiak elől, de már a többi uralkodók nem
sok ügyet vetettek az ifjakra. Arról pedig kár is
volna sokat beszélni, hogy mily nagy hasznokra
van az ifjaknak a nagy emberek társaságában való
tartózkodás, ha egyébért nem is, de azért, hogy
színről-színre láthassák. Robertus Carolus király
nem hálatta a nemes úrfiakat a kopóival a kopasz
földön, nem is tisztított velök eszimat, mint az
erdélyi urakról tartja a fáma, habár ez sem ártot

és árt ma sem az úri gyermekeknek — node erről elég ennyit.

Belső inassá lettem a Rákóczy Ferencz udvarában, kihez engem atyafiságos kötelék csatolt, ha távolról is megadatott nékem, hogy színről-színre lássam ő nagyságát. Ne csak akkor lássam, mikor szemet kápráztató nagy fényességgel és ritka fejedelmi czeremóniával jelent meg, hanem a napnak több órájában.

Vala pedig akkor, mikor én először láttam őt, harmincz és egynehány esztendő, virágjában és egész szépségében. Néhai való nemes anyja, Zrinyi Ilona fejedelemasszonyról azt mesélik az öregek, hogy ritka szépségű asszonyszemély volt, irott kép sem lehetett szebb; s az a képmása, kit a sárospataki vár asszonyházának a falára függesztve láttam ritkaságának mutatta. A mi fejedelmünk is hasonlított az édesanyjához külső másában. Mert esedálatos lelkes arca volt. A szemében volt a lélek, soha én szebb, igazabb szemeket nem láttam. Ha ő reám nézett, nekem úgy tetszett, mintha a szívem-lelkem olvadoznék. Apai szem melegét, jóságát nem éreztem soha, ettől is megfosztott a sors, mint sok egyébtől, de a fejedelem tekintetében volt valami az apából. Éjszakai álmomban is láttam az ő tekintetét; nagy fényesség áradott felém, a mely bevilágított a lelkembe, s a meleg, mely abból kiáradt, beleköltözött a szívembe.

Mikor még a kolosvári papok iskolájában voltam, egy oltárképre emlékszem, azt sem tudom, ki pingálta, de a kép erősen megkapott. A Jézus Krisztust ábrázolta, mikoron nyájas arccal hívta magához a kisdedeket. Nohát a Megváltónak a tekintete volt ilyen, én pedig kicsi gyermek voltam.

Vén fejjel bőséges tapasztalatok után írom ezt, s öreg szememből a fakó papírra hull a könnyem, mert most is látom az én jó fejedelmeknek az arcát, pedig most odafenn van a csillagok felett, s onnan néz reám.

Sokan voltunk a fejedelmi udvarban. Csáky László fia, két Eszterházy, egy Forgách, egy Zichy, de a sok közül, hogy melyiknek a fia, azt ugyan nem tudnám megmondani. Tömérdek udvari népség vette körül a fejedelmet, voltak czifra ruhás szolgálattevő inasok, a kik bért kaptak és különféle szolgálatokat végeztek. Sokat kacagtunk a térdig erő bugyogójukon, a fodrozott hajukon, a csattos cipellőjükön. Ezek francziául beszéltek, s fölöttébb kényesek voltak. Németek is voltak a fejedelemasszony kedviért,

a ki német herczegnő volt, s igen sokat adott a nagyúri származására. Czeremóniás is volt minden szava, s én nem hiszem ma sem, hogy egészen méltó lett volna a mi urunk nagy szeretetére.

Voltak aztán étekgók, lovászok, peczerek; a konyhán való lábatlankodó vászon- és férficselédeknek a számát még az udvarmester sem tudta, s Marosvásárhelyt nem is volt akkora ház, hova az udvart be lehetett volna kvártélyozni.

Nekünk pedig nemes inasoknak volt czifra parádés ruhánk, ugyanvalóst magyar, mert a fejedelem szeretett ugyan francziául beszélni és sokat adott a külső fényességre, de azért szívvel-lélekkel magyar volt. Nekünk nemes inasoknak ugyanvalóst kevés dolgunk volt, s az sem olyan, hogy megszégyenítettett volna. A parádés fejedelm látogatások alatt ott állottunk a magunk helyén, hetykén és kényesen hordoztuk a fejünket. A kit ajtónállónak rendelt ki a czeremónia-mester, az el nem mozdult az ajtó mellől, míg engedelmet nem adtak reá. Mindenikünknek volt külön szolgálója, a ki a szállását rendben tartotta, a ruháját, eszímáját takarította. Az én szolgám egy zabolai székely fiú volt: *Bocz Andrásnak* hívták, s velem egy időben jutott az udvarba. Nagy móka volt András, be sokat megboszantotta a franczia inasokat, s nem is hívta őket egyébként, mint «most szőjj» komám.

Az egyiknek éjjel csirizzel szőszből bajuszat ragasztott az orra alá, s ezért magára vonta a franczia lakájok haragját.

A fejedelem pedig ezekről a dolgokról nem tudott semmit. A kinek száz meg száz szolgálója van, az édeskeveset törődhetik velök.

Hat hónap úgy telt el, hogy egy szót sem szólott hozzám, elhiszem, hogy észre sem vett a többiek között. Csak a mikor elébe vitt Mikes Mihály bátyám, akkor szólított meg:

— Kedvvel jöttél uram-ösesém?

— Nagy kedvvel jöttem nagy-kegyelmes uram! Aztán figyelmesen nézett reám és az arca tele volt kegyes jósággal.

— A székely-szív nemesen dobog, tudom.

Ezt mondotta és a kezét nyujtotta nekem. Én ezt a kezét alázatos tisztelettel megcsókoltam.

Ezzel a csókkal jegyeztem el magamat neki az egész életre, vagy talán még azontúl is, mert úgy olvastam egy régi könyvben, hogy a pogány magyarok még a más világon is híven szolgálják uraikat. Való igaz, a pogányságból kifogytunk, de a régi jó szokásokból ne kopjunk ki.

(Folytatása következik.)

ZEYK DOMOKOS HALÁLA.

AZ EMBER.

Bölsche után.

4

A rágesálók. Ott ugrik az ugró egér, mint a kengurú, újra a hátulsó lábakon. Nézd a kis mókust, mily szépen csücsül hátsó lábain és majszolja a gyümölcsöt, melyet két első lábával úgy tart, mint holmi piczi kezekkel. De ezeken a kezeckéken sem találás még rendes körmöt, hanem hegyes karmokat.

Látod amott a réten azokat a sötét buczkákat? Valaki ezeket kitartó szorgalommal hánytta fel a kemény földből . . . alakjára kis legény, erejére egy Herkules — a vakond! Csak két fajrokona van még: a ciczkány és a sün. A rovarevők csoportját képezik. Mint a csőrös állat és a kengurú, ők is egy rég múlt időnek maradványai. Valószínűleg az első emlős csoport, mely a csőrös állat és a fiahordó fölé emelkedett. Nézd meg jól sün-uramat, ezt a szürke remetét, kiről a nép száján annyi ódon mese forog. Bár alsórendű állat még, de föléje emelkedik egy egész csoport fajrokona, melyek rád nézve nem lehetnek különbösek. Még maig is él a Szunda-szigeteken egy távoli rokona, az úgynevezett erszényes *mókus-faj*, mely mint a mókus, a fákon mászkál, egyúttal kitünő ugró is, hosszú hátsó lábakkal.

Az ilyen rovarevő ugró-mászó művészekből fejlődhetett minden valószínűség szerint valamikor régesrég az utolsó emlős csoport — a majmok.

Az átmenetet képezhették az úgynevezett félmajmok, egy különöz, éjjel élő faj, — határozott kúszó-mászók — mely bár egykor messze elterjedt, ma már majdnem kihalt és csak Madagaskar-szigetén, s itt is csak gyéren található.

Nyújtsd kezdet ennek a lompos félmajomnak — a lemurnak — a mint Madagaskar sötét erdejéből elősurran és egy *kéz* esap tenyeredbe. Egy kéz, melyen a hüvelykujj külön mozog a többtől, hol a karom már rendes körömmé formálódott át. Az első kéz hosszú lajstromunkban. A csőrös állat, a sün lába átképződve a legpraktikusabb fogószerszámmá, hogy a mászást diadalra juttassa.

Különös egy nép, ezek a félmajmok. Itt van mindjárt a Maki óriási, éjjel látó szemével. Ázsiának délszaki szigetein lakik. Hosszú, ugró lábaival és kapaszkodó kezeivel épen olyan, mintha egy *ugró egér* szökött volna a fára az ágak közé. A mint így egyenesen áll a zöld lombok között, úgy rémlik neked, mintha egy erdei

törpe bámulna reád. Amerikában találtak megkövesedett részeket ebből az állatból, melynek koponyája olyan mint az emberé.

Ezek a félmajmok a fákon való mászásban tökéletesek. Erre a czélra két elő-sünlábát átfőrmálta kézzé. De haj, ennyivel sem elégedett meg, idővel két hátsó lába is átalakult kézzé, mind a mászás czéljából. Ő tehát nemcsak az első állat, mely kézzel dicsékedhetik, de túl tett még rajtad is, mert *néggykezű* lett.

A félmajomból lett aztán egy szép napon az igazi majom. Az a tarka-barka sereg, kezdve a piczi sárga oroszlán-majmocskán, a fura vörösorrú *mandrillig* és félelmes *fekete gorilláig*, ki testi erőben föléje emelkedik. A félmajomtól kapta ez is a négy kezet, sőt egy lépéssel tovább ment. Mivel a mászást oly kitartóan gyakorolta, megesett vele, hogy első végtagjai, — a karok — melyek mindig előre nyúltak a mászásnál, míg a hátsó lábak, illetve kezek, csak támasztékul szolgáltak — megnyúltak és hosszabbak lettek. A *gibbon*-majomnál ez az aránytalanság tetőpontját érte el. Egy méter a magassága, de *két métert* nyúlik előre.

Ezek a gibbon-majmok nagyon előnyösen fejlődtek tovább, már farkuk sincs.

Minő hasonlatosság teveled. Azonban ő is mászó — és nem járó. De megállj. Ime, most száll le a fáról.

Valami erdőségben laktak hajdan. A helyet megunják — tán veszély fenyegeti itt — üldözés . . . Oda át, azon a nagy rétségen túl, egy új erdőség hívogatja őket békéjével. Okos állatok, tehát számot vetnek önmagukkal. Fel, az új házába!

A gibbon leszáll a fáról — a rétségen át kell utaznia. Hogyan? A legegyszerűbb volna négykézláb, mint állítólagos ősük: a sün, fiahordó, csőrös állat! A négy kéznek tenyerén. Az ám, de hogyan mozgásba hozni mind a négyet, mikor az első tagok sokkal hosszabbak a hátulsóknál? Nem megy. Hányszor állott teste függőlegesen a mászásnál — hát előre, próbáld meg! Ugorva, mint a kenguru és *ugró egér*, szintén nem megy ezeken a széles hátsó tenyereken és a hosszú, nehéz karokkal elől. Hadd segítsen hát újra a ravaszág — hiszen a tetemes agy szolgáltatja.

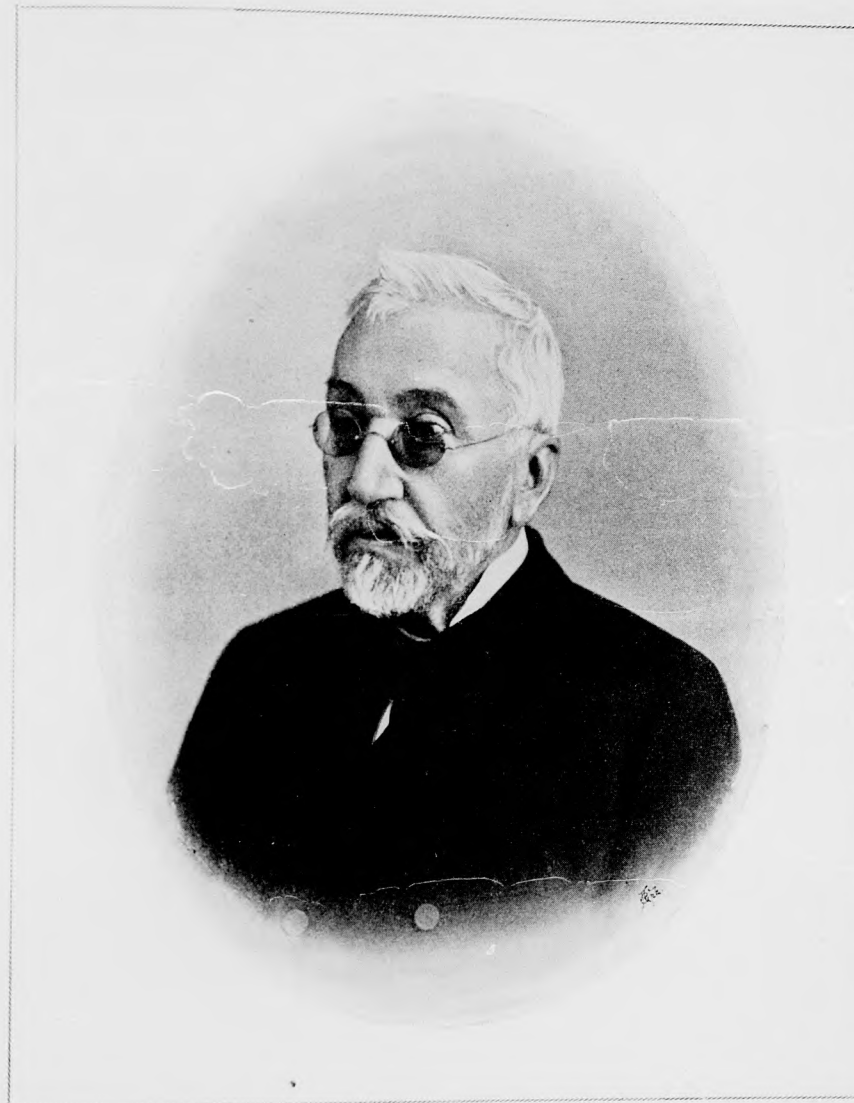
A hátsó kezeknek lépniök kell, mint a lábak, nem ugorva, hanem erősen lépve, a földet jól megnyomva, a karokat pedig valahogy egyensúlyba kell hozni. Hasonló majom az orangután is, így lép, míg karjait támaszul járás közben a

földre feszíti. A gibbon ravaszabbul csinálja: hosszú, lógó karjait feje fölé emeli, kezeit kifelé tartja és megindul, kissé ügyetlenül még, kissé botorkálva, de mindig egyensúlyban, neki a közeli erdőnek. Az eredmény fényes!

Jáván megtalálták egy gibbon-majom csont-

konyságát és a pompás kezet tartotta meg. Hátsó kezeiből állandó járásra alkalmas lábak lettek.

A rostagép megtette utolsó munkáját — előtted a majom, melyet annyi tudományos és nem tudományos munka ösödül tüntet fel, mondván, hogy te sem vagy egyéb egy ilyen, bár fejlet-

HORVÁT BOLDIZSÁR UTOLSÓ ARCZÉPE.

maradványát. Ennek a koponyája ürege már azt a középútat mutatja a gorilla és ember között, melyről annyiszor beszélnek és embermajomnak szeretnek bemutatni. A láb felső szára is azt a formát mutatta, hogy nála a járásnak már törvényynyé kellett válnia. A fán való tartózkodásról is leszokott, minek következtében a karok is visszafejlődtek és elveszítették azt a hosszúságot, mely a gibbonnál fejlődött. Csak a kar mozgé-

tebb — állatnál. Aztán szárazon napirendre tér felette.

Vajjon ennyi bizonyíték elég-e arra, hogy lelkünkben ez a meggyőződés gyökeret verjen?

Lélek — hát ez miféle szó? . . . Honnan vettük? . . . Eddigi összehasonlításainknál egyszer sem hallottuk . . . Álom volna csupán? . . . Ábránd? . . . Semmi kézzelfogható bizonyíték . . . Az ember *testének* leszármazását tudományo-

san bebizonyították úgy a hogy, de a sikertől elkábítva túllépték a határt, mely önkényt fölemeli tiltakozó szavát.

Az ember teste és az ember lelke közt nagy, áthidalatlan mélység van, örök rejtély, melyet tudomány még nem tudott megoldani. S mert nem sikerült az áthidalás, keletkezett a nagy-képüsködők tábora, mely egyszerűen nem akar tudomást róla venni, fennen hangoztatva: hogy az embernek az a másik, nem ismert, csak sejtett fele — az embernek harmóniája egyáltalán nem létezik.

A kételkedő csak annyit ismer el valónak, a mit lát, a mit megért; a mit meg nem ért, az számára nem létezik, tehát nem igaznak nyilvánítja.

Pedig milyen kicsiny az ember *tudása* — csak a *tudásvágya* nagy . . . és milyen parány ő maga a végtelenségben! És ezt akarnók megérteni, kicsinyesünnkel minden jelenségét megmagyarázni.

Sokrates mondta: legjobban azt tudom, hogy semmit sem tudok. Pedig azóta sem volt nagyobb bölcs a világon.

A tudomány az ember vívmánya, ezt vallhatja vagy megezáfalhatja, de a mi azon *túl* van, azt meg nem fejtheti, de mint *nem létezőt* sem hirdetheti.

Az ember szabad. Hát az állat az-e? És ha véletlenül az, bizonyára nem úgy szabad, mint mi vagyunk. «Szabadnak lenni annyit tesz, mint belsőkön ítélőszéke előtt megkülönböztetni a jót a rossztól és érezni magában, hogy választásunk szerint ezt vagy amazt követhetjük.» Az állat bizonyára nem ilyen szabad.

És mi az a hang, mely minden cselekményünk-nél bensőkben megszólal? Mely jutalmaz vagy büntet, a szerint, a mint szabad akaratunk a jót vagy a rosszat választotta cselekedeteiben? . . . A jutalom: az önmagával való megelégedettség, a büntetés: a megbánás s a lelkiismereti furdalás.

A lelkiismeretfurdalás! Mi ez? Honnan ered? A tudomány megfejtheti-e? Rendszerbe foglalhatja-e? Bizonyára nem! Felsőbb adomány, származása földöntúli, akaratunkon kívül álló isteni szózat. Ha akaratunktól függne, ó, hányszor kiirtotta volna az ember kebléből, mert hányszor volt már útjában cselekedeteiben, hányszor volt terhére. De nem tőlünk függ: «oly világosság ez, melynek fénye betölt minden embert» . . . — melynek származása titokzatos, melyet csak az véshet szívünkbe, ki ezen az úton akar velünk közvetlenül érintkezni.

Az embernek léte, igaz, pillanatnyi, akár az állaté, de ennek az elmúlásnak törvénye alá esnek a legkiterjedtebb világok, a leghatalmasabb csillagzatok is. Az ember tehát nem kisebb, mint minden más a végtelennel szemben. De sajátságánál fogva, eszénél — mely *felfogja a végtelenséget* — akaratának szabad választása által, lelkiismeretének titokzatos szózatánál fogva és azon tüneményes adománynál fogva, hogy az ember magába szállhat, mintegy magát megketőzteti és önmagát saját bírói ítélőszéke elé viheti: mindezeknél fogva az ember minden más lény fölött utólérhetetlen magasságba emelkedik.

Ez az ő támasza, melyben bizakodhatik, mert ez az a kapocs, mely közelebb hozza azzal a mindenható lényvel, melynek létét fel nem foghatja, de jelenlétét néha titokzatosan érezi.

És itt az a mély űr, mely az állattól az embert elválasztja. Ha testére nézve állat az ember és a természettudós azt a kapcsolatot vele ki is mutatja, ennél tovább nem ment soha. Nagy áthidalatlan űr következik ezután — a sejtelmeknek egész tengere, melyben az emberi ész csak tapogatózni tud. Mert míg a legfejletlenebb állattól a legfejlettebbig az átmenetet fokról-fokra — ha itt-ott zökkenőkkel is — ki tudják mutatni — itt minden vezető fonal elszakad. Az utolsó legtökéletesebb állattól az első emberig és ennek lelki-világáig oly nagy az ugrás, hogy az áthidalás lehetetlen.

Nagy kérdés ez, melyet megfejteni emberi ész nem tudhat.

Átdolgozta:

Sylvia.

VÁROS A LEVEGŐBEN.

Irta Verne Gyula. Fordította Zigány Árpád. 4

Alig tett azonban pár lépést, midőn hirtelen megállt, ugyanabban a pillanatban, a melyben Max Huber és Llanga is megálltak, még pedig háttal az erdőnek . . . Most már nem a fáklyákkal törődtek, a melyek, mintha vihar oltotta volna ki őket, egyszerre mind elaludtak, úgy hogy az erdőben koromsötét lett.

Szemben a rengeteggel, a messze sikról távoli zaj, vagy helyesebben hosszasan elnyújtott bőgés, valami trombitálásféle közeledett feléjük, mintha gigászi orgonán játszanának a mérhetetlen alföld túlsó szélén.

Talán vihar támadt, s a távoli égzengés tompa dörrenései hullámszerűen végig a sikon? . . .

Nem! . . . Ez a zúgó, morajló harsogás nem a mennydörgés visszhangja volt, hanem csakis négy-lábú állatok rettenetes torkából törhetett elő.

HORVÁT BOLDIZSÁR SZOBRA SZOMBATHELYEN.

Különben is a szemhatáron sehol sem volt nyoma a készülő viharoknak: a cikázó villámok, az orkán futárai, sehol sem szaggatták meg az égen úszó sötét felhők keblét.

— Mi ez, Khamis? — kérdezte Max Huber.
— Gyorsan a karavánhoz! — felelte a vezető.
— Talán bizony? . . . — kiáltott föl Max Huber.

S lélekzetét visszafojtva figyelt a távoli zajra, s most már élesebben hallotta a trombitálást, mely néha mély bögésként zúgott át a levegőn, néha meg élesen sivített, mint az induló vonat fütytyentése.

— Előre, a hogy a lábaink bírják! — kiáltott a foreloper.

III.

A végpusztulás.

Öt percbe sem telt, hogy Max Huber, a foreloper és Llanga megfutották a másfél kilométert a karavánig.

Egyetlen egyszer sem néztek vissza, s most már azzal sem törődtek, hogy a szerencsenek, miután eloltották fáklyáikat, nem üldözik-e őket. Az erdő egyébként csöndes volt, de annál nagyobb veszedelem közeledett a sikszág túlsó feléről.

Mire a két ember és a gyerek a karavánhoz ért, ott már tetőfokra hágott a rémület: s volt is okuk az ijedtségre, mert az ellen, a mi fenyegette őket, sem a bátorság, sem az ész mit sem használhattott. Szembeszállni vele — örültség lett volna . . . Menekülni kellett, — ha ugyan volt még rá idő.

Max Huber és Khamis a dombtól ötven lépésnyire találkoztak az amerikaival és a portugállal.

— Elefántesorda! — kiáltotta a foreloper.
— Az! — felelte Urdax — s negyed óra múlva a nyakunkon lesznek.

— Meneküljünk az erdőbe — tanácsolta John Cort.

— De hát a benszülöttek? — kérdezte a portugál.

— Nem láthattuk őket! — felelte Max Huber.
— Pedig bizonyára ott kell lenniök?

— Mindenesetre, mert nem láttuk őket elmenni.

Körülbelül félmérföldnyire sötét tömeg hullámzott, hömpölygött a síkon, néhány száz ölnyi szélességben. Olyan volt, mint mikor a part közepében fölemelkedik egy roppant hullám, s har-

sogva tör előre a sziklák felé . . .

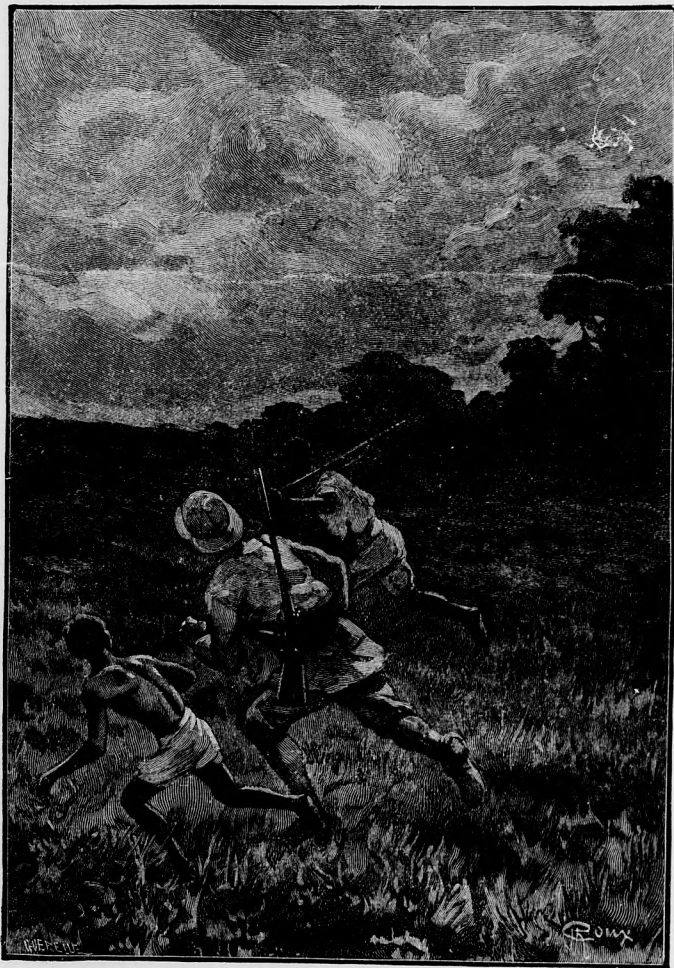
A föld már remegett a szörnyű csorda dobogó lábaitól, s a tamarindok lombjai susogva verődtek össze a nagy rázkódástól. A bögés pedig irtózatos, vérfagyasztó lett: a száz meg száz vastagbőrű egyszerre trombitált, s ez a föltrepergő hangverseny olyan volt, mintha száz meg száz vadászkürtöt tele tüdőből egyszerre fújnanak meg.

Etömérdek állatokra még akkor is veszedelmes vadászni, ha nem csordákban járnak. Ha sikerül egyet-egy magánosan meglepni, akkor meg lehet kísérteni a szerencsét, s ha a vadász a szemé és a füle közt találja el, akkor nem igen érheti veszedelem, mert az állat rendszeren rögtön

holtan rogyik össze. De ha már négy-öt elefánt van együtt, akkor a legnagyobb óvatosság mellett is nagy veszély érheti a vadászt. És tiz-tizenöt felbőszült elefánttal szemben minden ellentállás hiábavaló: — tizszer annyi embert is legázolnak, agyontipornak egy szempillantásban.

S ha százával rohannak rá valamely karavánra, ép úgy nem lehet őket megállítani, mint a lavinát, mely falvakat söpör el, vagy a tájfunnt, mely a hajókat több kilométernyire belódítja a szárazföldre a nyílt tengerről.

Mindamellett az elefánt végzete kikerülhetet-

— ELŐRE, A HOGY A LÁBAINK BÍRJÁK!

len: a napjai már meg vannak számlálva. Szenvedélyes kapzsisággal vadászzsák, mivel egy-egy elefánt agyara átlag száz frankot ér. De Foa becslése szerint évente mintegy 40,000 darabot lönek csak Afrikában, s ha ezt így folytatják, félszázad múlva már egyetlen egyet sem lehet találni. Nem lenne-e czélszerűbb megszelídíteni ezt az állatot, a mint Kelet-Indiában teszik? hisz az elefánt több terhet elbir, mint 32 ember együtt, s négy-szerte oly gyorsan jár, mint a gyalogos! Aztán meg szelid állapotában másfélezer-kétezer frankot ér, míg ha megölik, csak száz frankot érő agyarárt használhatják.

Urdax, mint tudjuk, szintén elefánt-vadász volt, és szerencsével is járt, mert podgyászhorzó négerai már alig bírták czipelni a sok elefántcsontot. Az Ubangi vidékén még sok az elefánt, mert az erdős és mocsaras vidék egymást váltja föl, s ezek a vastagbőrűek különösen ily helyeken szeretnek tanyázni . . . De vajjon nem a megtorló végzet hozta-e most a portugál útjába ezt az elefántesordát, hogy boszút álljon megölt rokonaiért? . . .

Annyi legalább is valószínű volt, hogy a közelgő csorda izzé-porrá töri a karaván minden ingó-bingó jószágát. Legfőlebb csak arról lehetett szó, hogy az emberek kikerüljék az agyongázolást: csak az a kérdés, van-e még idejük menekülni? . . . Mert az elefánt gyorsasága ijesztő: a vágató ló sem mérkőzhetik vele.

— Menekülni! . . . azonnal menekülni! — kiáltott föl Khamis.

— Menekülni? — ismételte a portugál.

A boldogtalan kereskedő megértette, hogy vége mindennek; ha menekül, elveszti egész vagyonát: s ha nem menekül, lehet, hogy elveszti életét is.

Max Huber és John Cort várták, hogy a portugál határozzon: ők el voltak szánva mindenre. Ezalatt az elefántesorda egyre közeledett, s a bögés már oly irtózatos lett, hogy a férfiak már egymás hangját is alig hallották.

— Előre! . . . Előre! . . . — sürgette őket a foreloper.

— De hová? — kérdezte Max Huber.

— Az erdőbe!

— Hát a vadak?

— Ah, az most a kisebbik veszedelem! — felelte Khamis.

Mindenki Urdaxra nézett, s várta, mit határoz.

— A kocsit! . . . A kocsit! — kiáltotta a portugál. — Toljuk a domb mögé . . . ott talán nem éri baj.

— Már késő! — felelte a foreloper.

— Tedd, a mit mondok! — rivallt rá a portugál.

— Én magam? — kérdezte Khamis.

És igaza volt: az ökrök eltépték pányváikat s őrzöngő félelmükben elrohantak, még pedig vakon, egyenesen neki a közelgő elefántesordának, mely úgy fogja széttaposni őket, mint a legyeket!

Urdax most a négerrekhez fordult:

— Hé, emberek! . . .

De azok már kerekét oldottak és mint sötét árnyékok tüntek el nyugat felé: sőt mi több, mindent, a mit elvihettek, s a minek értéke volt, el is raboltak.

— Oh, a gazemberek! — kiáltott föl John Cort.

Most már csak négyen voltak: a portugál, az amerikai és a francia, meg Khamis; az ötödik, a kis Llanga, nem ment még emberszámba.

— A kocsit! . . . A kocsit! — tombolt Urdax, a ki minden áron a domb mögé akarta tolatni, remélve, hogy ott épségben marad.

Khamis vállat vont, de azért hozzáfogott a munkához, s Max Huber meg John Cort segítségével sikerült is a kocsit a domb mögé tolni. De ez megint időbe került, s mire elkészültek vele, nyilvánvaló volt, hogy már nem juthatnak el az erdőig, mert a csorda előbb utólráné őket.

— Föl a fákra! — kiáltotta Khamis.

Valóban nem volt más útja a menekvésnek: ha az elefántok rohama ki nem dönti a tamarindokat, akkor megmenekülhetnek.

De előbb Max Huber és John Cort, meg a portugál és Khamis hamarosan megrakodtak töltésekkel, s a foreloper még a szekerezéjét és a vizes tömlőjét is kihozta a kocsiból.

Mindez csak pár másodpercig tartott ugyan, de az elefántok ez idő alatt ismét jóval közelebb értek, s a rettenetes csorda fürgetegként gomolygott feléjük a síkon. Az iszonyú bömbölés úgy harsogott, mint a végítélet trombitája és szinte érezni lehetett a szelet, mit a közelgő csorda fölhajtott, mint a hogy a vihart is mindig szél szokta megelőzni.

— Még ágyúkkal sem lehetne elsöpörni! — dörmögte Max Huber idegesen, a mint a sűrű tömegben, zárt sorokban nyargaló kolosszusokra nézett.

A foreloper ezalatt a tamarindokat vizsgálta. A fák kerülete a tövüknél átlag 6—8 láb lehetett, tehát elegendő vastagok voltak, hogy az elefántok esetleg ki ne törhessék, — ámbar nem lehetett tudni, hogy ekkora csordának nem sikerülhet-e csupán rohanása erejével is ledöntenie az egész kis ligetet? . . .

A sima törzseken körülbelül 30 lábnyira a föld színétől kezdődtek az ágak; odáig nehéz lett volna minden segítség nélkül fölmászni, de a forelopernek volt «chambok»-ja, azaz hosszú, orrszarvú-bőrből készült pányvája, melylyel az ökröket szokták befogni. Erre hurkot kötött, s fölhajította az egyik fa ágára s rögtön föl is kúszott rajta; utána, ugyanarra a fára, Urdax kúszott föl, míg Max Huber és John Cort egy másik pányván a szomszédos fára másztak föl és Llangát is fölhúzták maguk után. (Folyt. köv.)

A sors nehéz, méltatlan szenvedést
Csak a magas, nemes lelkeknek ad.

Tompa.

HORVÁT BOLDIZSÁR.

Képekkel.

Horvát Boldizsár igazságügyminiszter volt a második felelős magyar miniszteriumban. Utódja *Déák Ferencz*nek nemcsak a méltóságban, hanem az egyszerűségben, erkölcsi tisztaságban, a hazafiúi érzésnek mélységében és igazságában.

Míg a közélet szereplője volt, tisztelet és nagyrabecsülés vette körül személyét, mikor a miniszteri bársonyszékben ült, akkor is az volt, a ki addig és azután: a *tekintetes úr*, igen tekintetes úr! A régi világ egyszerű magyarja, a ki apjához végtelen szeretettől áradó levelet írt, apjához, a szombathelyi becsületes iparoshoz.

Magyar diákok, nem dobog-e hevesebben a szívetek, midőn azt halljátok a miniszteri bársonyszékben ülő nagy férfúról, hogy odajárul apjához, s megcsókolja becsületes munkától kergessé vált kezét! Ezért rajong az én lellem *Horvát Boldizsár*ért, kinek politikai bölcsességét, államférfiúi nagyságát hadd méltassák mások, nálam avatottabbak.

Az igazi lelki nagyság ragyog felénk a *Horvát Boldizsár* példájából, s talán soha olyan égető szükségünk nem volt reá, mint manapság. Ma sok szegény ember taníttatja a fiát; ő maga éhez, kuczorog, csak hogy gyermekének legyen a kenyere, könyve, szebb ruhája — s mikor a szegény ember fiából úr lesz, előbb

HORVÁT BOLDIZSÁRNÉ SZÜLETETT SCHENK RÓZA.

HORVÁT BOLDIZSÁR 1867-IKI FÉNYKÉPE.

tekintetes, aztán nagyságos, talán méltóságos, sőt kegyelmes is: akkor elhallgat a gyermekemlék, s a szülők származását van, a ki *szégyendi*.

Ez az, a mi fáj a becsületes szívnek; ez a legújabb idők legsötétebb bűne, a *háládallanság*.

Ettől óvakodjunk, s előttünk állván a *Horvát Boldizsár* ragyogó szép példája, hadd buzduljon fel a szívünk nemes hálaérzésre. A példa, mely ily embertől jön, mindenható erejű. Egy férfiú, a ki hatalma tetőpontján fiúi alázatossággal fordul apjához: élő példánykép.

És ime hadd álljon itt az egyszerű apának levele miniszter fiához.

Kedves édes fiam, Boldizsár! Február 27-én írott soraidat márczius 1-ső napján délután 3 órakor vettem, melyekre örömmel felelek.

Kérjed az Istent, hogy segéljen meg föltett jó szándékaidban és ne félj semmit, mert ki Istenben bizik, soha sem csalatkozik . . .

Te mindenható Isten, ki az eget és földet teremtetted, engedd meg ezen szolgádnak, Boldizsárnak, ki hozzád ezen rád ruházott hivatalának igazságos elviseléseért folyamodik, engedd, hogy az igazságot megismerje és azt cselekedje; áldd meg őt, mint Salamont megáldottad, bölcseséggel, hogy igazságot tehessen a te néped között.

Áldjon meg téged kedves fiam a jó Isten! Ábrahám, Izsák és Jákobnak Istene, az ő áldása legyen mindig veled és te rajtad, mind örökké Ámen.

Ezzel maradok neked, mint kedves fiának Szombathely márczius 2-án 1867.

jót kívánó édes atyád
Horvát József.

A szombathelyi szobor a nagy férfiú szülővárosában hadd hirdesse késő századoknak *Horvát Boldizsár* politikai nagyságát. A magyar ifjúság szíve pedig őrizze meg a jó és háladatos fiú emlékezetét, s valahányszor gyarló hiúság kísértetbe hozza: idézze fel, s tegye jóvá, nemessé és igazzá!

KÉT DIÁK LEVELEZÉSE.

Budapest, október 6.

Kedves Barátom,

Famózus gyerek lehet az a ti öreg Bagótok, a ki az Eiffel torony-vicezet csinálta. Az ilyen ötlet szörnyen imponál nekem. A papának is elmondtam, ő is kaczagott rajta, csak azt nem volt hajlandó elhinni, hogy tanár mondta. Tudod, az én papám nincsen különös véleménynyel a tanárok felől, de a ti Bagótok — pardon, a nevét azt hiszem rosszul írtam, mert a bagó valami dohányfajtát jelent — az más, az unikum.

Naiv vidékiek, hát ti még «október hatodikázatok»? Nálunk az ilyesmi már kiment a divatból, de azért ti csak csináljátok, ha nektek jól esik. Bravo, Imre, te fogsz dikiézni. Szeretnék meghallgatni, mert határozottan jó az organumod, s az alakod is pompás. Ezt a kettőt keressük a jó színésznel és a szónoknál. Képtelen butaság diák szavaltót végig hallgatni. A múlt évben a vén *sapkás* (ez a direktorunk) nevenapjára arranzsáltunk egy matinét, X kolléga szavalt az *Örület* — remélem ismered Petőfinek ezt a poémáját. Pokoli ötlet volt. Örületes dolgokat vitt véghez a kezével és lábával. Én már a mentőkért akartam telefonálni. De a publikum örülten tapsolt, örült siker volt. Neked különbet kívánok.

Igazad van, a házi professzorom úgy látszik nagyon tisztességes ember. Nagy, vörös kezei vannak, de a szíve jó. Minap egy kicsit megkésztam a logaritmusokkal, elvesztette a türelmét, fölkel, s elment. Nagyon izgatott volt, s én szörnyen resteltem az ostobaságomat. Gondoltam nem jön többé, de eljött, s így szólott hozzám:

— Aladár, ön a tegnap megbántott, s én elhatároztam, hogy többé nem jövök, de szegény vagyok, a mamámat betegen találtam — eljöttem újra . . . Kérem, viselje magát emberségesen!

Nagyon felizgatott a dolog. Haragudtam magamra, nem is tudtam szólani. Óra után boesánatot kértem tőle — s ez jót tett, egész este jól éreztem magamat, s a színházban a papának azt mondtam, hogy fizessen egy-két forinttal többet

a házitanítómnak, mert én szörnyű buta vagyok az algebrában.

Az önképzőkörrel nem vitatkozom veled, mert tudd meg, hogy nálunk az idén nincsen. A kollégák nem tudtak megegyezni a választásra nézve — különben is minket jobban érdekelt a képviselőválasztás. Sok heccz volt, — csak azért is heccz! — pedig az Arany János költeménye, a mit te elriasztó például leirtál — csinos apróság. Én persze nem ismertem, s holnaputánig valószínűleg el is felejttem. A «Szózat»-ból sem tudok többet, csak ezt:

Hazádnak rendületlenül
Légy híve, ó magyar . . .

pedig valamikor kis diákkoromban feladták könyv nélkül, de én akkor magántanuló voltam. A magántanulók nem kötelesek mindent tudni. Vajjon hogy fejeznék ki ezt a ti Bagó — akarom írni Bagosotok?

Apropos, a lóversenyről még nem írtam. Az idén kolosszális pechem volt. Cserben hagytak a tipjeim, pedig jól kikombináltam. A dög Philosoph utolsónak jött be. Többet arra a nyomorult zsokéra nem teszek. Beavatott körökben hallottam, hogy meg volt vesztegetve . . . Barátom, micsoda gyönyör a turf! Tudom, hogy ezért ismét kapok tőled szelid falusi intelmeket, de én szeretem, ha te prédikálsz, mindig van valami igaz, valami naiv becsületesség a szavaidban.

Kérlek, a mamádnak add át köszöntésemet.

Az iskolában tombol az unalom. Nem szabad gyümölcsöt enni óráközökben, — így hirdette ki az öreg *sapkás* — nos tehát óra alatt törünk diót. Nagy skandalum készül, s a papa előre mulat a vizsgálat eredményének. Ha ilyen kedélyes epizód nem volna, az embert megölné az unalom Horatius s a többi salabakter mellett.

Ha szoktál koresolyázní, írd meg, küldök neked egy pár koresolyát, mert én az idén újabb szerkezetűvel teszek próbát, — föltéve, ha nem sértelek meg.

Írj Bagosról, s az Eiffel-torony üres gombjának gratulálj a nevemben. Ha a diótörés miatt kialakolbitanak, hozzátok megyek, vagy ismét magántanuló leszek. Mit szólsz hozzá?

Ölel barátod
Aladár.

U. i. A «Karthauzi»-t talán mégis végig olvasom, ha belehalok is. Te leszel az oka.

Aladár.

AZ ISKOLA VILÁGÁBÓL.

Október 6-dika az iskolákban.

A nagyváradi állami főreáliskola «Arany János-önképzőkör»-e október 6-dikán díszgyűlést tartott a következő műsorról: «Hymnus», énekelte az énekkar. «Október 6.», megemlékezés, felolvasta Fehér D. VIII. o. t. «Az aradi vesztőhelyen», Pósa Lajos-tól, szavalta Reich Miksa VII. o. t. «Szózat», énekelte az énekkar.

A budapesti kegyesrendi főgimnázium «Gyakorló Iskolá»-ja október 6-dikán ünnepi ülést tartott. Lakatos Gyula VIII. o. t. felolvasta alkalmi dolgozatát, Laban Antal VIII. o. t. és Lengyel Árpád VI. o. tan. szavaltak, végül Neumann Béla VII. oszt. tan. Erkel Ferencz «Bánk bán» cz. operájából hegedűn adott elő egy részletet.

A budapesti VIII. ker. községi főreáliskola «Petőfi-önképzőkör»-e szép ünnepséggel adózott a tizenhárom aradi vértanú emlékének. Az ünnepély az intézet dísztermében, a tanári kar jelenlétében folyt le változatos műsor szerint. Az ünnepi beszédet Balla Z. VIII. o. t. tartotta.

A kecskeméti róm. kath. főgimnázium önképzőköre október 13-dikán az aradi vértanúk emlékére ünnepélyt rendezett a következő műsorról: «Október 6.», írta Kovách Gyula, szavalta Agárdy László VIII. o. t. Ünnepi beszéd, tartotta Nagy Lajos VII. oszt. tan. «Tizenhárom», Váradai Antaltól, szavalta Faragó Pál VII. o. tan. Orbán Ferencz VIII. o. tan. felolvasást tartott. «Kik voltak a honvédek?», Tóth Kálmántól, szavalta Kirkovits Béla VII. o. t.

A nagykanizsai felső kereskedelmi iskola önképzőköre díszgyűléssel emlékezett meg az aradi vértanúkról. Rottler A. középső o. t. «A huszár» című költeményt szavalta, Fenyő V. beszéde után pedig Lewin S. felső o. t. szavalta el Szász Béla «Október 6.» cz. költeményét.

A pécsi főgimnázium önképzőköre is kegyelettel ülte meg nemzetünk nagy gyásznapját, október 6-dikát. Díszülést tartott, melyen az ünnepi beszédet Puppits Géza VIII. o. t. tartotta.

A marosvásárhelyi ev. ref. főgimnázium «Mentovich-önképzőkör»-e október 6-dikán, az aradi tizenhárom vértanú kivégeztetésének évfordulóján, gyász-ünnepélyt rendezett a tanári kar és nagyszámú hallgatók részvételével. Az ünnepi beszédet Székely Lajos VIII. o. t. tartotta.

A temesvári róm. kath. főgimnázium önképzőköre az aradi vértanúk emlékére október 7-dikén díszgyűlést rendezett. Az ünnepi beszédet Török János VIII. o. tan. ifjúsági elnök tartotta. Schevits Kornél VII. o. t., Cseh Vendel VIII. o. t. és Ürményi Géza VII. o. t. alkalmi költeményeket szavaltak. Klemann János felolvasásában méltatta az 1848—49-diki események fontosságát.

Önképzőköri tudósítás. A budapesti kegyesrendi főgimnázium «Gyakorló Iskolá»-jának alakuló gyűlésén a következő tisztviselőket választották meg: Főjegyző Lakatos Gyula, főkönyvtáros Kollerich Pál VIII. oszt. tanulók. A «Gyakorló Iskola» zenekarát Laban Antal VIII. o. t. vezeti. — A szegedi városi főgimnázium «Segélyző-egylet»-e október 4-dikén tartotta alakuló gyűlését a következő eredménnyel: Elnök Heim Ernő, főjegyző Pallmann Péter, titkár Landgraf Tivadar VIII. oszt. tan., pénztárnok Móra László VII. o. tan. — A kassai állami főreáliskola «Eötvös-önképzőkör»-ének harmadik rendes gyűlé-

sén három költeményt fogadtak el, mely közül kettő eredeti és egy fordítás. A művek szerzői: Kolba J. VIII. o. t., Varga Hugó VII. o. t. és Urbán G. VIII. o. tan. — A nagykanizsai felső kereskedelmi iskola október 7-dikén tartotta alakuló gyűlését. A tisztikar a következőképp alakult meg: Elnök Fenyő V. f. o. t., titkár Feldmár B. f. o. tan., főkönyvtáros Barna Gy. f. o. t. Ugyancsak ekkor alakult meg a bíráló-bizottság is. — Az eperjesi főgimnázium gyorsíróköre október 5-dikén tartotta alakuló gyűlését, a melyen Földi Dezső VIII. oszt. tan. titkárnak, Bakajsa Elek VII. o. t. és Hornyák István VI. o. tan. előadónak választották meg. — Az eperjesi kir. kath. főgimnázium «Kisfaludy-kör»-e október 12-dikén tartotta meg alakuló gyűlését, melyen a tisztviselőket választották meg. Titkár Csap Hugó, pénztáros Grusz Sándor VIII. o. t., főjegyző Sepitko János VII. o. t.

TUDOMÁNY, IRODALOM.

A Középkolai Matematikai Lapok IX. évfolyamának 1. és 2. számát küldötték be nekünk. E számokban a következő tanulmányok vannak: Baumgarten Alajos: Vázlatok a matematika történetéből (Diokles, Zenodovus, Hypsikles). Weisz József: A hozzáférhetlenségi feladatokról. Péch Aladár: A légemű testek folyósításáról. Antal Márkus: Variáció, permutáció, kombináció. — A gömb köbtartalma. A tangens-tétel. 32 kitűzött és 33 megoldott feladat: 28 kitűzött és 20 megoldott gyakorlat. A lap előfizetési ára egész évre 6 korona. A kiadóhivatal címe: VI., Hunyadi-tér 4.

Az árva diák története a címe Széll Károly ifjúsági művének. Sűrű tíz íven mondja el a szerző egy szegény diák nyomorúságát, majd sorsának jobbra fordulását. A mese nem összefüggő, inkább egyes iskolai életképeknek mozaikszerű egymás mellé rakása. Nyelve jó magyaros, könnyed. A könyv Karczagon jelent meg s megrendelhető a szerzőnél, Széll Károlynál; ára 2 korona.

Az «Ifjúsági könyvtárjegyzék» 13-dik száma jelent meg Szemák István dr. szerkesztésében. A bevezető czikk «A népiszkolai könyvtárak»-ról szól, aztán következik a beszerzésre ajánlott művek jegyzéke. Egyikhez-másikhoz a szerkesztő megjegyzései fűződnek.

A Magyar Nyelvőr legutóbbi számában a következő fontosabb és érdekesebb czikkek jelentek meg: Münch V.: A népies elem jelentősége. Kéki Lajos: Latinosságok a magyar népköltészetben. Fialowski Lajos: Növénynevek az új Magyar Tájszótárban.

VEGYESEK.

A békák Amerikában. Egy angol szaklap szerint az Egyesült-Államokban a legújabb becslés szerint 2 millió darab békát fognak évenként, a miért az ezzel foglalkozók 100,000 dollárt vettek be, míg a fogyasztók nem kevesebb, mint 150,000 dollárt fizettek. A békacombok fogyasztása az Egyesült-Államokban ötször akkora, mint Franciaországban; mint-hogy pedig a Crie-tóban és New-York északi részében a fogási eredmények hanyatlottak, ezért újabban a békák mesterséges tenyésztéséhez folyamodtak. A legnagyobb békatelep (farm) Ontarióban van a Trent folyó mellett, míg ezenkívül nagyobb fajta telepek

Indiana és Illinoisban, kisebbek pedig New-York és Missouri államokban vannak.

Verébtenyésztés. Olaszhon északi részében a verebeket újabb időben rendszeresen tenyésztik, még pedig oly módon, hogy azáltal a gazdaságra nemcsak semmi kár, de sőt jelentékeny haszon háramlik. Köz-tudomású dolog, hogy a verebek fiókáikat kizárólag rovarokkal, nevezetesen hernyókkal táplálják s csak a kinőtt verebek táplálkoznak magvakkal; továbbá, hogy a verebek épen akkor legízletesebbek, midőn tökéletesen kifejlődve fészkeiket elhagyják s szárnyra kelnek. Olaszhonban tehát a kertekben és falusi udvarokon, a galambházakhoz hasonló verébházakat állítanak fel, melyekbe a verebek szívesen megfészkelik magukat, a kinőtt verébfiaikat azután a gazda kifogdossa s piacra szállítja. Ily eljárás kettős nyereséggel jár: az egyiket a kinőtt verébfiaak szolgálat-ják, a másikat pedig az anyaverebek, melyek a fákat a kártékony hernyóktól megtisztítják. Magától értetődik, hogy ezeket a félig-meddig szelidített állapotban levő verebeket télen át rendszeren etetik.

A madarak a népregékben. Hamus István, a kecskeméti áll. főreáliskola érdemes igazgatója, a ki már olyan sok, szép, érdekes könyvvel gazdagította a magyar természettudományi irodalmat, a következő adatokat jegyezte fel a madarak szerepéről a népregékben:

A hollót kivált a szláv- és a német nép tiszteli; azt tartja róla, hogy ereje bírásával élél háromszáz esztendő, akkor kelevény támad a csőrén; ha ebből ki-gyógyul, még négyszáz évet él, csak eltűnik örökre arról a tájról, a hol élt. Elő-Azsiában nagy tiszteletben tartják a varjút. A monda szerint Damaszkus mellett lakott az első emberpár a paradicsomból való kiűzetés után és Kain a Kasinu-hegyen ütötte agyon az öcsesét, Ábelt, de nem tudta, hogy meghalt és a mikor haragja csillapodott, költögetni kezdte. De mert Ábel nem nyitotta föl többé a szemét, a vállára emelte, elvitte a Gutha-völgybe és nézte nagy bánatosan. E közben egy varjút pillantott meg, a mely Ábel holttestét marcangolta és ekkor ébredt tudatára annak, hogy az öcsese halott. Fölemelte a zöld mezőről és egy sziklaüregbe helyezte el örök álomra.

A keletiek regéje szerint Egyiptomban, Heliopolis város környékén élt a főnixmadár, a mely minden félezer év végén gallyakat hordott össze, az embertől parasztat esent és úgy égette el magát, hogy hamvai-ból ismét új életre kelten fiatalodjék meg. A sasról is él az a rege, hogy ifjúsága megújul.

A szünetlenül esőrgő szarkáról az a hit az orosz nép között, hogy nem szabad neki száz versztnél közelebb menni a czárok ősi szent városához, Moszkvához. Mikor Grevé figyelmeztetett egyszer egy orosz parasztot Perovoban, vagy kilencez versztnyre Moszkvától, hogy lám, amott van egy szarka, azt felelte a paraszt, hogy az nem lehet szarka.

— Uram! — mondotta — nem ismered te a szarkát! Mi együgyű parasztok sem tudjuk megkülönböztetni a madarakat, csak azt tudjuk, hogy a mit Isten akar, meg kell annak történnie, ő pedig megtiltotta a szarkának, hogy Moszkvához közelítsen.

A baglyokat éjjeli életmódjuk, panaszos, olykor gúnyosan nevető hangjuk avatta halálmadarakká. A kakukról pedig azt hiszi az orosz, hogy héjává változhatnak át és jerezeje macska képében jár az erdőben. Aisheylosz görög költő azt mondja Kasszandráról, a szerencsétlen jósléányról, hogy haloklásakor hattyúmódon énekelni kezdett, innen eredett a hattyúdál regéje.

Az ausztráliai jakkasz madár örökös nevetgélésével hol derültséget, hol boszúságot okoz az erdőben utazóknak. A ki először jár Ausztráliában, meglepi a madár természetes, szinte szívből jövő nevető hangja; mikor az otthonába betolakodott idegent kellőképp kinevette, néhány fával odább száll és újra kineveti.

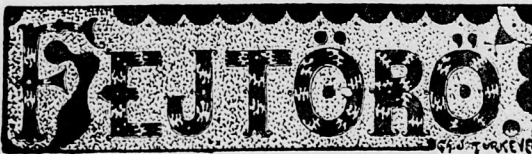
Regés madár a kacsza is. Az antiferá nevű puhatestű tengeri rákról azt regélték a középkorban az északi hajósok és halászok, hogy nem petét rak, hanem belőle kis kacsák (Anas bernicla) sarjadnak. A leydeni újság egyszer azt hozta hírrül, hogy háromcsőrű kacsza kelt ki egykor a kacsatojásból. Innen eredtek a regényes hirlapi kacsák is.

A galambot a szentírás tekintélye emelte szent madárrá. Már az ó-szövetség szent könyvei a hűség, tisztaság, szelidség és békeszeretet jelképeül emlegetik, holott biz' az veszekedő szárnyas és van epéje, sőt ha párját veszti, nagyon is hamar megvigasztalódik új házastársal. Azt tartja a legenda a galambról, hogy ellopkodta a szögeket, a melyekkel Krisztust a keresztfához akarták szögezni és ő nem az oka, hogy az álnok veréb azokat mind visszahordta.

Kairó város alapítását is galamboknak tulajdonítja az arab néprege. Mikor Memfiszt Amru vezér bevette és tovább vonult, ott felejtették a sátrát, de a küldött emberek üres kézzel tértek vissza, mert nem merték szétszedni a sátrát: galambok fészkeltek rá. Város-alapításra vette ezt ujjmutatásul a vezér és az új helyet sátra nevével Fosztatnak nevezte. Ez a város háromszáz évig volt az izlam erőssége és 1168-ban azért gyűjtötták föl maguk az arabok, hogy benne a keresztetek meg ne fészkeljenek. Amru moséját azonban megkimélték a lángok, a miért körüllötte utóbb Kairó épült.

Azt tartja az orosz nép habonája, hogy a ki egész éven át tojó tyúkra akar szert tenni, csókával költesen tojást, holott ha ez igaz volna, minden orosz parasztasszonynak lehetnének olyan tyúkjai. Valami igazság van azonban a dologban, mert a csóka nagyon korán költ, az alája rakott tojásból kikelt csirke őszig teljesen kifejlődhetik s a következő esztendő legele-jén kezdhethi el a tojásrakást.

Erdélyben onnan vette nevét a népmonda szerint Sóllyomkő, hogy oda egyik fejedelem járogatott okos sólymával vadászni, tulajdonkép pedig a szép Ágnes kedvéért. Futár zavarta meg őket egyszer, hogy ellenség ütött az országba. Fejedelmét a szép Ágnes fértiruhában követte a harcba, de ott elesett. A fejedelem pedig nem ment vadászni e tájra többé, de a sólyma nem feledte a jó Agnest, a ki őt szeretettel dédelgette. Várta is őt a hű madár a sziklafalakon, de hasztalan, nem kellett neki préda, sem a patak hús vize, a szíve hasadt meg, úgy hullott alá a sziklára.

Jellege: Fejtörő az elme sportja.

Számítási kérdés:

Egy szolga évi fizetése 400 korona és egy ruha; 5 hónapig szolgált és megkapta a ruhát és 134 koronát. Mennyibe számították a ruhát?

Történelmi kérdés:

Ki az a tábornagy, a ki részt vett I. Napoleon hadjárataiban s a császárt az Elba szigetére is követte? Mikor született? A waterlooi csatában a gárda egyik hadosztályát vezette. Mikor halt meg?

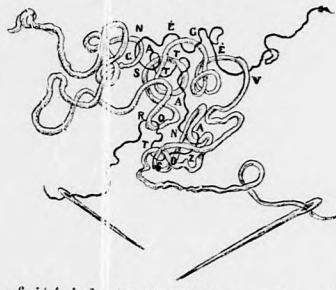
Fizikai kérdés:

A nehézségerőnek a föld különböző pontjain való különbözőségét ki fejezte fel? Ki és mi által mutatta ki, hogy a föld tengelye körül forog?

Természetrizai kérdés:

Melyik növény az, mely a szántóföldeken gyakori; szára fél méter hosszú? Épszéli átellenes levelei tojásdadok, vagy lándzsásak; tíz két körben álló porzója van.

Képrejtvény.

Megfejtési határidő 1901 október 27.

2. számban közölt fejtető kérdések megfejtése:

Földrajzi kérdés: Milvius hídja (ponte Milvio).
Történelmi kérdés: Gueschin Bertrand, az angolokkal küzdött s tőle a Jó Jánostól elfoglalt birtokok egy részét visszahódította. Képrejtvény: Kóhalom Erdélyben.

Helyesen fejtették meg: Reichsfeld Mór, Schweiger Jenő, Follinus Ervin és Milike, Szűsz Nándor, Csobán András, Hermann István, Komlós György, Ratskovits Elemér, Färber József, Deutsch J., Jávör Jenő, Kovács Aladár, Popper József, Adler Frigyes, Blauhorn Andor, Hollaki Ferenc, Petrus Béla, Petó János, Balázsovcics Gyula, Palóczy Edgár, Persina Károly, Klein Jenő, Gengely István, Véghelyi Gyula, Mayer Jenő, Molnár Aladár, ifj. Barthone Károly, Szabó Lajos, Lörincz Ferenc és Dezső, Tóth Kálmán, Géczy Géza.

A kitűzött könyvjutalmat (Hoitsy: «A mi az embert környezi») Persina Károly budapesti előfizetők nyerte meg.

SZERKESZTŐI TELEFON.

A «Tanulók Lapja»-nak múlt évi folyamához elkészülték a bekötési táblák többféle színben. Ezzel az árá 1 koronc 40 fillér. A kiadóhivatal postafordultával megküldi azoknak, a kik megrendelik.

H. M. (Temesvár.) Szívesen megküldendők, de a múlt évfolyamból csak egyes számaink maradtak meg, az is kevés, így tehát kérését nem teljesíthetjük. — M. A. (Fóth.) A «Természet» egész évi előfizetése 6 korona. Szerkesztője Leidl Adolf dr., ugyanaz, a kit országgyűlési képviselővé választotta. A melléklet nélkül nincs külön ára. — Soproni előfizető. Egyelőre még a régi tanterv szerint magyarból latinra kell fordítani az írásbeli vizsgálaton. Két év múlva az új tanterv lép életbe, s akkor latinból magyarra fogunk fordítani. — M. J. (Nyiregyháza.) Kérését a kiadóhivatal a legjobb akarattal sem teljesítheti. — N. A beküldött költemények nem válnak be. Egyik a tárgya miatt, a többiekben — az epigram-

mákban nincs elég csattanó vég. — Grüner István. Petőfi Sándornak Zoltán nevű fia 1870-ben halt meg. Vidéki színész volt, s mértéktelen életmódja juttatta kora sírba. Apjának nagy tehetségét nem örökölte. — Mint a poklok... Bösz, pokoli egy vers, vérzett a szívünk, mikor olvastuk, s bámultuk a költő bátorságát, a ki nyitott levelezőlapra bizta ezt a kis verses szörnyeteget. — Horn Elemér, a soproni Lähne-féle gimnázium VI. oszt. tanulója szeretne levelezésbe bocsátkozni valamely erdélyi vagy felvidéki városban tanuló felső osztályos tanulóval. A ki hajlandó erre, írjon Horn Elemérnek. — L. N. Korteszókat nem gyűjtünk, s talán ön is okosabb dologgal foglalkozhatnék. — Szegedi előfizető. A Képzőművészeti Társulat ad ki egy hasonló tárgyú folyóiratot. «Műcsarnok» a címe. Forduljon a Singer-Wolfner kiadó-céghez (Budapest, VI., Andrassy-út 10.). — P. Gy. (Felső-Lövő.) A «Két diák levelezése» az egész évfolyamon át fog tartani. Örvendünk, hogy önt nagyon érdeklik ezek a levelek. «Az ember» mai számunkban befejeződik, de írója nemsokára egy másik, hasonló érdekes közleménnyel fogja a komoly dolgok iránt érdeklődőket megörvendeztetni. — P. J. (Temesvár.) 1. Ilyen kérdésre a rövid szerkesztői üzenet keretében megfelelni nem lehet. 2. Vannak, de már csak elszórtan. 3. Nem a spártaiak, hanem állítólag Béla herceg mondotta, mikor a pomerániai óriással összetűzött. Annyit jelent, hogy a fürgé vitéz serény mozdulataival pótolja azt az erőt, melylyel ellenfele föléje kerekedheték. — M. A. (Pozsony.) Mindenekelőtt a költemény vagy felolvasás tárgyra, aztán az elrendezésre (a belső rend) — aztán a formára s végül nyelvre.

MAGYAR ÍRÁSBELI FELADATOK.

Összeállította

Dr. RUPP KORNÉL,
főgymn. tanár.

Több mint ezer magyar feladatot tartalmaz
vázlatokban s kidolgozva.

Ára a 400 oldalra terjedő szép kiállítású munkának
2 forint.

Megrendelhető a Tanulók Lapja kiadóhivatalában.

!! Megjelent !!

Lombfűrészeti és faragászati különlegességekből összeállított nagyszabású album és árjegyzékünk mely tartalmazza az összes ideigó kellékek és diszvasalások képes gyűjteményét.

Mivel a fentemlített cikkek és kellékek ez ideig jórészt Bécsből szereztettük be, indíttatva éreztük magunkat egy minden tekintetben modern és terjedelmes album összeállítására, miáltal lehetővé tesszük minden oly cikk előnyös, olcsó és gyors beszerzését, mely eddig csak külföldről jóval nehezebben és nagyobb költséggel történhetett.

Kiss Ernő és Társa, Budapest, VII., Erzsébet-körút 17.

Árjegyzék kívánatra bérmentve.

A Franklin-Társulat kiadásában Budapestben megjelent és minden könyvkereskedésben kapható:

KOMÉDIÁS PALKÓ

VASÁRNAPI EMLÉKEK.

Két elbeszélés serdülők számára.

Közli

GAAL MÓZES

Neogrády Antal és Goró Lajos képeivel.

Ára füzve 2 K., vászonkötésben 3 K 50 f.

FRANKLIN-TÁRSULAT NYOMDÁJA.

TANULÓK LAPJA

A nmélt. vallás- és közoktatási miniszterium által 1896. május 26-án kelt 26808. sz. alatt, Budapest székesfőváros tanácsa által 1895. augusztus hó 20-án 7376. szám alatt ajánlott középiskolai ifjusági hetilap.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

Negyed évre ... 2 kor. 40 fill.

Fél évre ... 4 kor. 80 fill.

Egész évre ... 9 kor. 60 fill.

Megjelenik minden vasárnap.

FELELŐS SZERKESZTŐ

GAAL MÓZES.

Kiadja a Franklin-Társulat magyar irodalmi intézet és könyvnyomda.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:

Budapest,

IV. ker., Egyetem-utca 4. szám.

Kéziratokat nem adunk vissza.

HŰSÉGES MIND A SÍRIG.

Mikes Kelemen naplója.

Történeti elbeszélés. Irta Gaal Mózes.

Ételünk-italunk bőven volt a fejedelmi udvarnál, a köntös sem szakadtott le rólunk, s már újat adtak helyébe: hópénzünk is pontosan kijárt, s arany életünk volt. Hogy a többieknek az volt-e, azon én nem törődtem. Ki a micsodás, úgy veszi az állapotját. A nyavalyás Korniss János hamar haza kívánczolt, mert neki kevés volt az úri módból, s az alsóbb rendűekkel is leült poharazni, a mi pedig nem illet az ő nemes inasi minőségéhez. Zsoldos Kálmánt nehéz betegség kényszerítette, hogy feredőbe menjen, azt sem láttam többet; egy másik inas társam (a neve már nem jut az eszembe) rossz lovat kapott, s e miatt való boszúságában haza szökött, de én azt hiszem, hogy a regula nem tetszett neki, mert éjjel koczakzni szeretett, s a fejedelem megdörgálta.

Micsoda igazságos ember volt a fejedelem és böles mérsékletű, azt legkiváltképpen Ónodon láttam a híres gyűlésen. Úgy is mondhatnám véres gyűlés, de én ezt nem írom le, mert a történelemből a késő maradék eléggé megolvashatja. Mert ennek bele kell jönnie a történelemből.

Én is ott állottam a fejedelmi szék emelvényének az alsó lépcsőjén, mikor a fejedelmet meg-támadták a turóci követek, s azt mondták, hogy nem sáfarkodik emberségesen. Jaj, micsoda zenebona támadt mindjárt. Hogy villogott a Beresényi uram szeme, hogy zúgott a nagy sátor minden népe — és hogy dobogott az én szívem.

Mikor aztán megszólalt a mi Urunk, hogy megszakadt minden szó, reá nehezedett a szivre a félelem és szent aggodalom.

És micsodás öreg bölcseséggel szólott, micsoda fájdalmas vonás volt az arcán, a miért az ő tiszta szándékát a titokban ólálkodók be akarták szennyezni.

Soha életemben ennél megrázóbb jelenetnek nem voltam a szemtanúja, de olyan véresnek sem. Az urak felugráltak a helyeikről, kirántották a kardot, a turóci követek elsápadva húzódtak vissza. Összegomolygott mindenki. Künn trombita harsogott, az ágyukat vonó szekerek dübörögtek, a testőröz sereg kapitányának recsegett a hangja. A sátor bejártánál ijedt kiáltozás támadt:

— Hol a vezérlő fejedelem!

— Ne támadjanak! A fejedelem él, csak az árulók lakolnak! — ordítá Beresényi Miklós, kinek a kardjáról csepegett a vér.

Aztán a szolgák kivitték a holttesteket, a sátor főenyét poronddal hintették be — s a gyűlés ki-kiáltotta Rákóczy Ferenczet vezérlő fejedelemnek.

Dobok repedeztek, trombiták harsogtak, az ónodi tábor lakodalmas néppé változott át.

Tábortüzek gyúltak ki este, kurucok heverészek mellette. Táncoltak és vívatozott mindenki.

Nagy nap volt ez, s nem akadt olyan, a ki szivből nem örvendett volna annak, hogy a mi urunkat felmagasztalta a nemzet nagy szeretete.

Én is táncoltam, s a fejünk felett fényesebben ragyogtak a csillagok. Szídtuk a németet, éltettük a magyart, s almodoztunk arról a Magyarországról, a mely Hunyadi Mátyás korában volt, s arról az Erdélyországról, a melyik Bethlen Gábor idejében volt.

Ha pedig most gondolok vissza arra a napra, bölcsen belátom a mai érett elmémvel, hogy vannak mámoros pillanatok az életben, mikor